

Koncernredovisning – helägda bolag, samriskbolag och intressebo- lag

©

2011

Bengt Bengtsson

Koncerner och intressebolag

(ÅRL)

Sammanslagning av flera företags redovisning

Om ett företag äger aktier i något annat företag kan detta föranleda krav på sammanställning av dessa båda företags redovisning. Sammanställningen kan göras olika beroende på hur aktieinnehavet ser ut. Det som i grunden är avgörande är den makt det ena företaget kan utöva över det andra. Makten har främst med röster på bolagsstämman att göra. Om alla aktier har samma röstvärde är det andelen av det totala aktieinnehavet som är avgörande för hur man skall hantera situationen.

Om ett företag äger mer än 50 % av rösterna i ett annat företag och det kan anses vara detta företag som har kontrollen över det förvärvade företaget **föreligger en koncern** där det ägande företaget är moderföretag och det ägda företaget dotterföretag.

När ett koncernförhållande föreligger är moderbolaget skyldigt att bl.a. upprätta en koncernresultaträkning och en koncernbalansräkning. Vi skall nu se ett mycket enkelt

exempel på hur en sådan koncernredovisning kan skapas. I princip är det två problem man har att ta ställning till. Det första gäller på vilket sätt man skall eliminera det interna kapitalet. Det förhåller sig ju till en början så att de aktier som moderbolaget har i sin redovisning som tillgång motsvaras av dotterbolagets egna kapital. När denna eliminering är gjord kan man sedan slå samman moderbolagets och dotterbolagets balansräkningar.

Problemen är alltså två, att eliminera och slå samman. Vi antar nu att MF äger 100 % av aktierna i DF. Ett koncernförhållande föreligger således. MF är det förvärvande företaget och DF det förvärvade. MF har makten över DF. Vi antar vidare att moderföretaget har bildat dotterföretaget med ett aktiekapital på 300. Detta belopp sätter därför moderbolaget in i dotterbolaget.

Moderbolagets balansräkning direkt efter förvärvet av DF:

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	5.000	<i>Eget kapital</i>	
	2.200	<i>Bundna reserver</i>	400
<i>Kassa</i>	1.700	<i>Fria reserver</i>	800
<i>Aktier i DF</i>	300	<i>Skulder</i>	4.800
<i>Sa tillgångar</i>	7.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	7.000

Dotterbolagets balansräkning direkt efter förvärvet av DF:

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Kassa</i>	300	<i>Aktiekapital</i>	300
<i>Sa tillgångar</i>	300	<i>Sa eget kapital och skulder</i>	300

Sammanställningen för koncernen är enkel i detta fall. Moderföretaget har köpt aktierna i dotterföretaget för 300 kr, precis det värde som det egna kapitalet uppgår till i dotterbolaget. Före sammanslagningen (konsolideringen) skall det egna kapitalet i dotterföretaget elimineras mot moderföretagets aktier i dotterföretaget. Detta är ju ett internt mellanhavande och om detta mellanhavande inte elimineras bort kommer det att "blåsa

upp" balansräkningen på både dess debetsida och kreditsida. Eftersom det inte föreligger någon skillnad mellan moderföretagets anskaffningsvärde för aktierna och dotterbolagets värde uppstår inga över- eller undervärden. Att alla poster i sin helhet summeras ihop i koncernbalansräkningen är lätt att inse eftersom moderbolaget förvärvat 100 % av dotterbolaget.

Eliminering och sammanslagning (konsolidering)

Kontoslag	MF	DF	Internt aktieinnehav	Koncernredovisning
Aktier i dotterföretag	300		-300	
Diverse tillgångar	5.000			5.000
Kassa	1.700	300		2.000
Summa	7.000	300	-300	7.000
Eget kapital	2.200	300	-300	2.200
Skulder	4.800			4.800
Summa	7.000	300	-300	7.000

I ett så okomplicerat fall som detta ser man dock nästan inte något av alla de problem som kan dyka upp när man skall upprätta koncernredovisning.

Ett alldeles speciellt problem är som sagts hur man förfar med dotterföretagets egna kapital vid elimineringen av detta interna mellanhavande. Problemet får en ytterligare dimension utöver det i föregående exempel om aktierna i dotterbolaget köpts till annat värde än det matematiska värdet på dotterbolagets egna kapital. Problemen ökar också när koncernredovisningen skall upprättas efter det att en tid förflutit från förvärvstidpunkten. Ibland är det också så att moderfö-

retaget inte köper alla aktierna i dotterföretaget. I detta fall finns också en minoritet att ta hänsyn till vid redovisningen. Dessutom uppstår ännu ett problem om det gäller att avgöra vilket företag som är det förvärvande och det förvärvade. Det kan vara så att båda företagen förvärvar varandra i lika grad.

Huvudregeln är den att om en förvärvare kan utpekas och ett koncernförhållande föreligger skall elimineringen av interna aktier göras enligt en metod som kallas förvärvsmetoden (en värderingsmetod) och sammanslagningen skall vara en s.k. fullständig konsolidering. Ett koncernförhållande föreligger om ett företag äger mer än 50 % av

aktierna i ett annat företag. Fullständig konsolidering innebär att man tar in 100 % av dotterbolagets tillgångar och skulder i koncernbalansräkningen trots att man endast äger 51–99 % av aktierna i dotterbolaget.

Om samma situation föreligger som ovan men där man inte kan avgöra vilket företag som förvärvar vilket, skall det interna mellanhavandet regleras enligt poolningsmetoden. Här föreligger inte någon värdering i egentlig mening utan endast en sammanslagning.

Till detta måste ett antal kompletteringar göras för att man någorlunda skall förstå innebörden av koncernredovisningen.

Om företag som ingår i en koncern också har innehav i annat företag och detta aktieinnehav ligger inom 20 % till 50 % av det totala antalet aktier i detta företag ingår detta inte i koncernförhållandet. Självfallet måste dock företaget på något sätt tas med i koncernens redovisning. Detta gör man med hjälp av den s.k. kapitalandelsmetoden. Ett sådant företag brukar kallas intresseföretag. Värderingen av intresseföretagets egna kapital görs enligt samma regler som vid för-

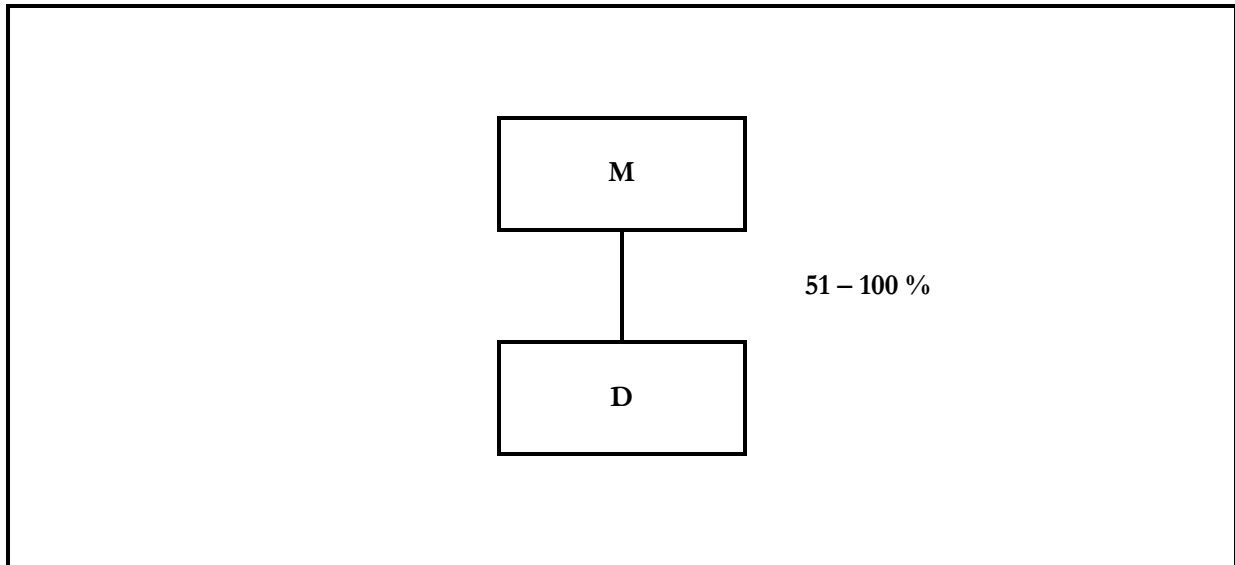
värvsmetoden men själva sammanslagningen är annorlunda. Man tar endast upp en enda post i koncernens redovisning, nämligen koncernens andel av kapitalet i intresseföretaget och andelen i resultatet.

Aktieinnehav understigande 20 % skall enbart redovisas i koncernens balansräkning under rubriken "Aktier" och värderas till anskaffningskostnaden.

Om ett företag som omfattas av koncernredovisning och tillsammans med ett annat företag, som inte omfattas av koncernredovisning, leder ett annat företag som inte är dotterföretag, får bolagets ägarandel i detta företag redovisas enligt den s.k. klyvningsmetoden. Så är fallet vid s.k. samriskföretag eller konsortier. Klyvningsmetoden använder samma sätt att värdera det egna kapitalet i samriskföretaget som gäller för förvärvsmetoden medan sammanslagningen är proportionell, dvs. man tar i koncernredovisningen in alla balans- och resultaträkningens enskilda poster. Man gör dock detta i förhållande till sitt ägande/inflytande i samriskföretaget.

Beskrivning av några olika situationer – koncernförhållande eller inte?

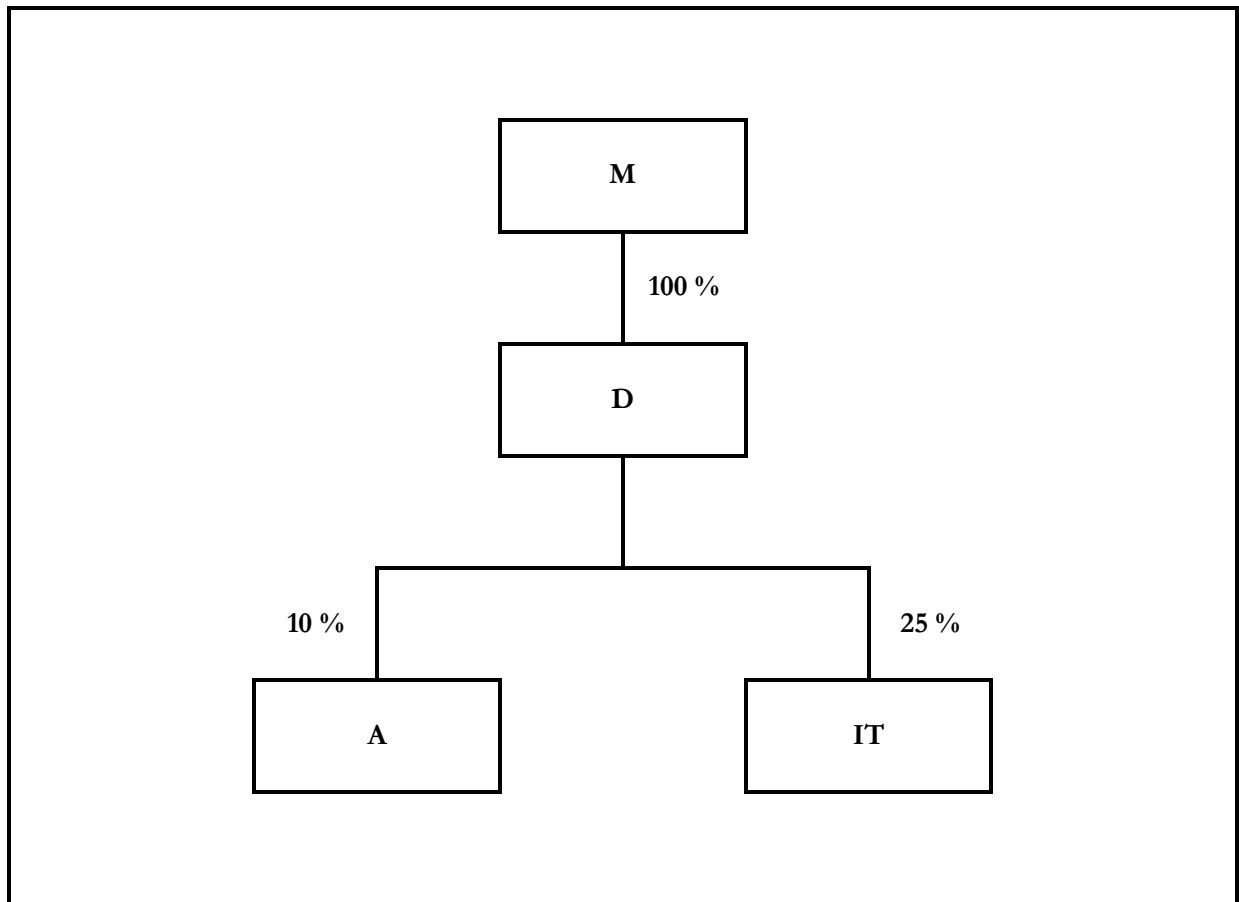
Exempel 1 – Dotterbolag

Mellan M och D råder ett koncernförhållande eftersom M äger mer än 50 % av aktierna i D. M är moderbolag och D dotterbolag. Koncernredovisning skall upprättas eftersom ett koncernförhållande föreligger. Den metod som skall användas för att värdera det interna kapitalet är i detta fall förvärvsmetoden. Sammanslagningen skall göras

enligt principen om full konsolidering. Det bör observeras att man i lagstiftningen slår samman värderingsproblemet och konsolideringsproblemet under beteckningen förvärvsmetoden.

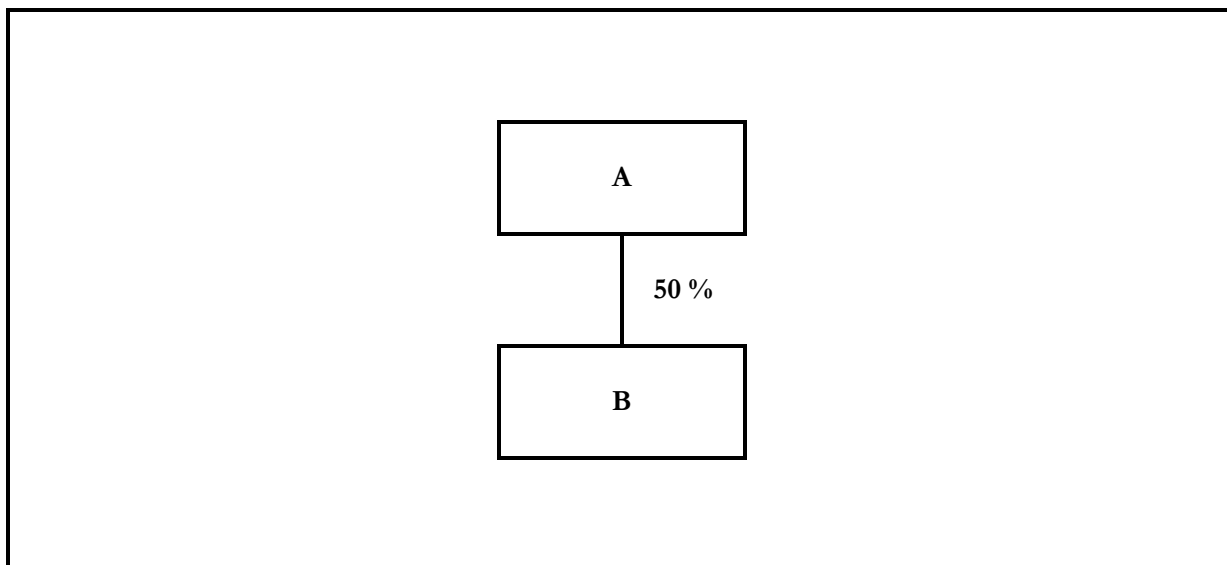
Exempel 2 – Dotterbolag, intressebolag och vanligt aktieinnehav

Här ingår M och D i ett koncernförhållande. IT är ett intresseföretag i förhållande till koncernen. IT skall redovisas i koncernen enligt kapital-andelsmetoden. A är endast ett

"vanligt" aktieinnehav. Skall redovisas i koncernens balansräkning som "Aktier" och tas upp till anskaffningsvärde.

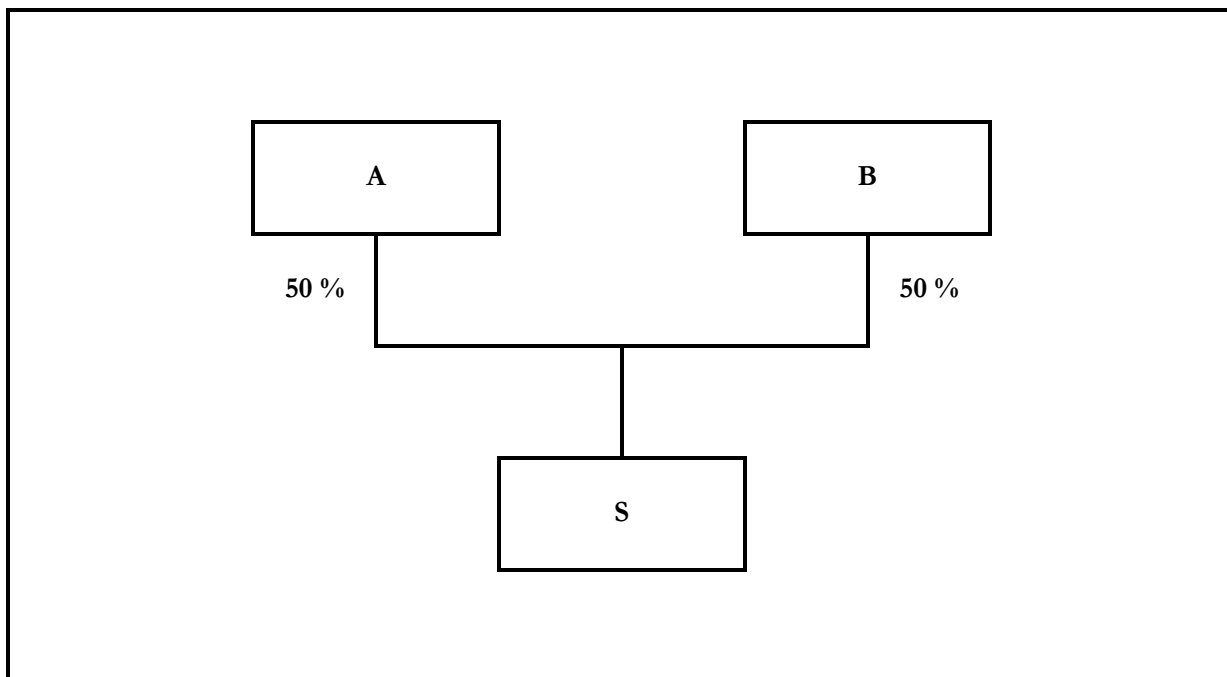
Exempel 3 – Intressebolag

Om A äger 50 % eller mindre i B föreligger ingen koncern. Om A äger mellan 20 % och 50 % i B är B ett intressebolag. Detta exempel utgör ingen koncern. Eftersom ingen kon-

cern föreligger skall inte B redovisas enligt kapitalandelsmetoden. A tar upp B som ett "vanligt" aktieinnehav till anskaffningsvärde i sin balansräkning.

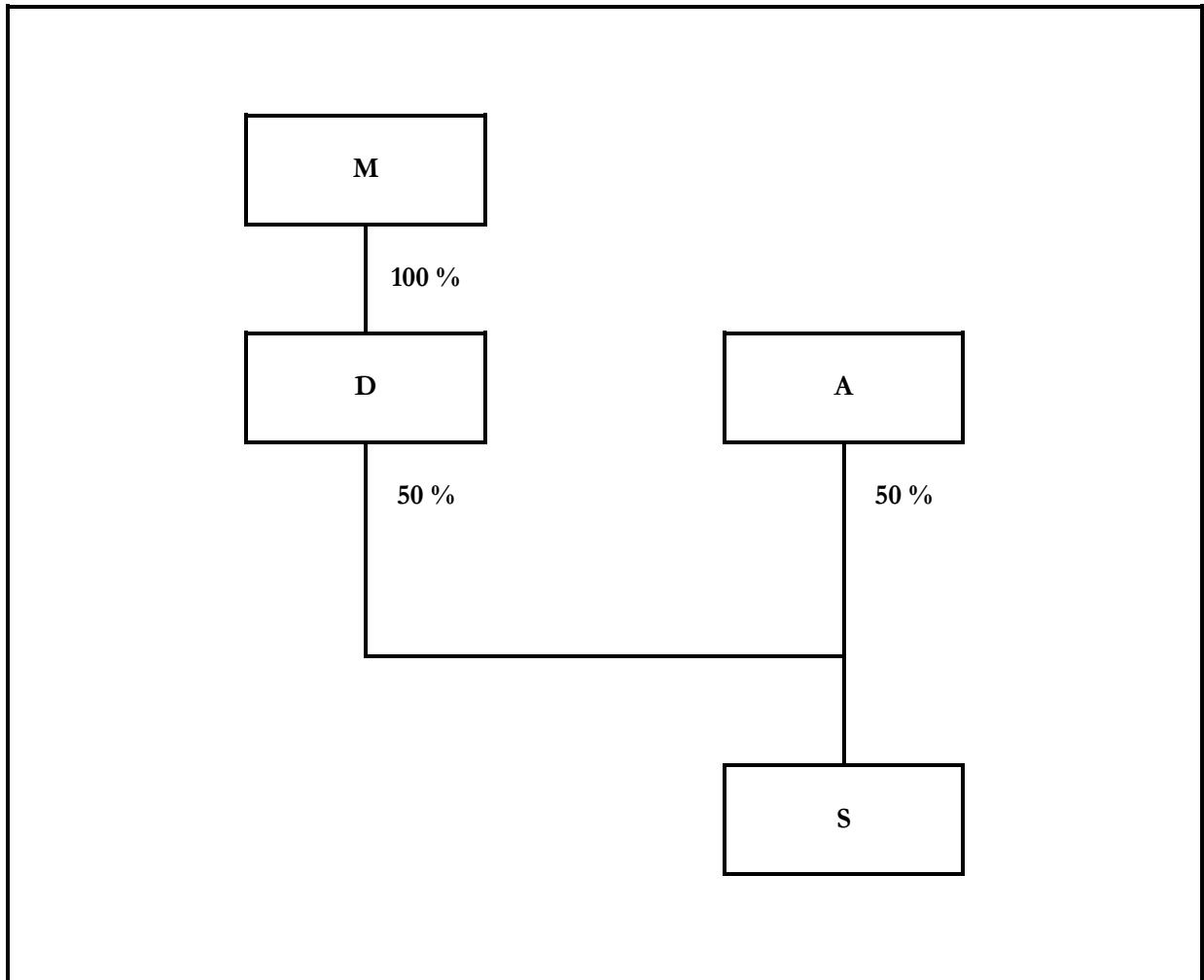
Exempel 4 – Samriskföretag

A och B äger gemensamt S i vilket man bedriver en gemensam verksamhet, ett samriskföretag. Eftersom varken A eller B äger mer än 50 % i C föreligger inte något koncernförhållande varken mellan A och S eller mellan B och S. För A är S ett intresseföretag,

så är också förhållandet mellan B och S. Kapitalandelsmetoden skall dock inte användas eftersom det inte finns någon koncern. A tar upp S som ett "vanligt" aktieinnehav, så gör också B.

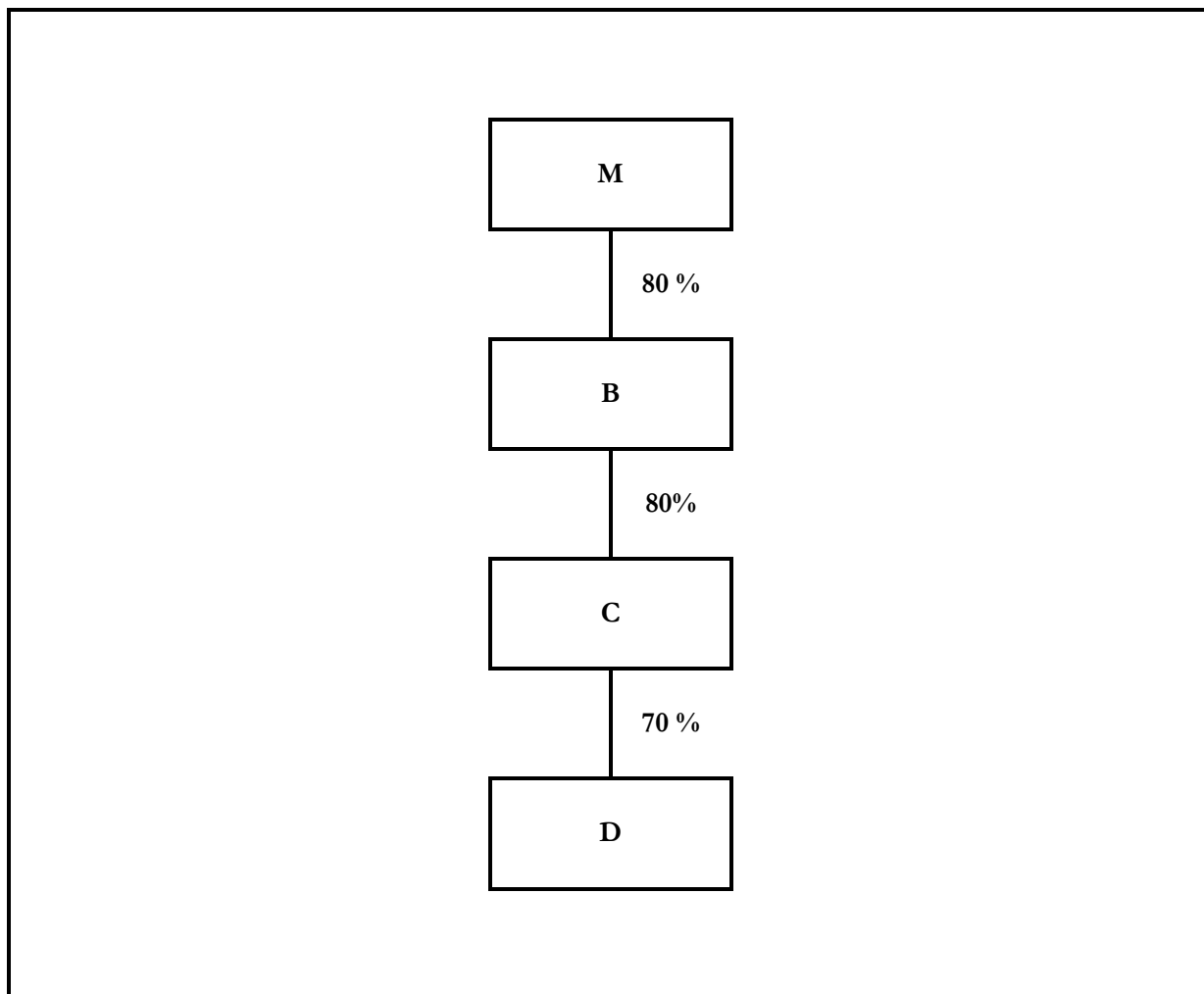
Exempel 5 – Dotterbolag, samriskföretag och vanligt aktieinnehav

M äger mer än 50 % i D. Således föreligger ett koncernförhållande mellan M och D. Koncernredovisning skall upprättas. S kan från koncernens synvinkel ses som ett samriskföretag med A. S skall tas in i koncernre-

dovisningen enligt klyvningsmetoden. A ingår inte i något koncernförhållande och skall därför ta upp S i sin balansräkning som ett "vanligt" aktieinnehav.

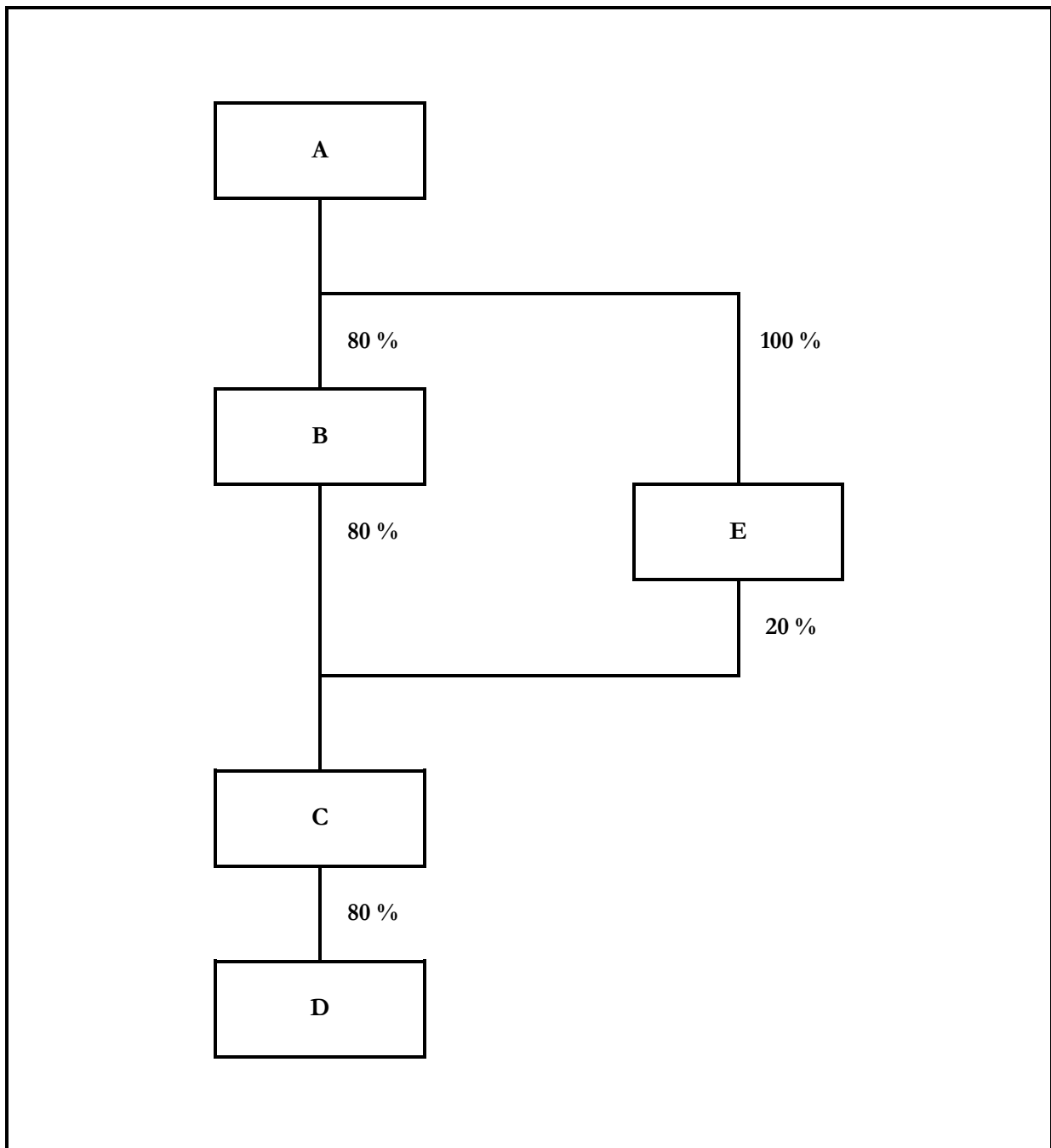
Exempel 6 – Koncern och underkoncern

I detta exempel utgör A, B och C en koncern eftersom A har 80 % ägande/inflytande i B och B har 80 % i C. Totalt har därför A ett inflytande över C med 64 %. I D uppgår

dock inte inflytandet till över 50 %. D ingår därför inte i ett koncernförhållande utifrån A:s perspektiv. Däremot ingår D i en underkoncern i förhållande till B.

Exempel 7 – Samtliga företag är dotterföretag, dvs. alla ingår i koncernen

I detta exempel äger A 64 % + 20 % i C. A äger därför 84 % av 80 % i D, vilket är mer än 50 %. Ett koncernförhållande föreligger därför mellan alla företagen i detta exempel.

avser helägt dotterbolag där aktierna köpts till samma pris som det egna kapitalet i dotterbolaget. Det finns därför inget övervärde att ta hänsyn till. Eftersom man köpt alla aktierna i dotterbolaget finns heller inte något minoritetsintresse att beakta.

Jag skall nu visa hur man kan gå till väga vid sammanslagning av företag. Det första fallet

Helägt dotterbolag utan övervärde

M köper samtliga aktier i D för 8.000 kr. Direkt efter förvärvet har de båda bolagen följande balansräkningar.

Moderbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Aktier i D</i>	8.000	<i>Eget kapital</i>	10.000
<i>Övriga tillgångar</i>	22.000	<i>Skulder</i>	20.000
 <i>Sa tillgångar</i>	 30.000	 <i>Sa eget kapital o skulder</i>	 30.000

Dotterbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	8.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
 <i>Sa tillgångar</i>	 8.000	 <i>Sa eget kapital o skulder</i>	 8.000

Vi skall nu upprätta en koncernbalansräkning direkt efter förvärvet. Vi startar med att göra en förvärvsanalys. I detta fall kommer analysen endast att utvisa att vi köpt aktier-

na i D till just det värde som D:s egna kapital uppgår till på förvärvsdagen. Något övervärde föreligger således inte i denna affär.

Förvärvsanalys:

<i>Anskaffningspris</i>	8.000
<i>Förvärvat eget kapital</i>	-8.000
<i>Övervärde</i>	0

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritetsintresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balansräkning
Aktier i DB	8.000				-8.000	0
Övr. tillgångar	22.000	8.000				30.000
Goodwill						
Summa tillgångar	30.000	8.000			-8.000	30.000
Eget kapital	10.000	8.000			-8.000	10.000
Minoritetsintresse						
Obeskattad reserv						
Uppskjuten skatteskuld						
Övriga skulder	20.000					20.000
Sa EK och skulder	30.000	8.000			8.000	30.000

Helägt dotterbolag med övervärde

Nästa fall avser ett helägt dotterbolag där aktierna köpts till ett högre belopp än vad som motsvaras av dotterbolagets eget kapital. Även i detta exempel har det köpande företaget köpt samtliga aktier. Något minoritetsintresse

finns därför inte att ta hänsyn till vid redovisningen.

M köper aktierna i D för 26.000 kr. Vid förvärvet hade D följande balansräkning:

Dotterbolagets balansräkning vid förvärvet

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	50.000	<i>Eget kapital</i>	22.000
		<i>Skulder</i>	28.000
<i>Sa tillgångar</i>	50.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	50.000

Förvärsanalys:

<i>Anskaffningspris</i>	26.000
<i>Förvärvat eget kapital</i>	-22.000
<i>Övervärde</i>	4.000

Man har bestämt att övervärdet skall tas bort över en period på 5 år.

M och D:s balansräkningar på bokslutsdagen 1 år senare.

Moderbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Aktier i D</i>	26.000	<i>Eget kapital</i>	42.000
<i>Övriga tillgångar</i>	60.000	<i>Skulder</i>	44.000
<i>Sa tillgångar</i>	86.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	86.000

Dotterbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	50.000	<i>Eget kapital</i>	23.000
		<i>Skulder</i>	27.000
<i>Sa tillgångar</i>	50.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	50.000

Dessa balansräkningar förs nu över till blanketten för elimineringar och konsolidering. Lägg märke till att det egna kapitalet har ökat i dotterbolaget sedan moderbolaget förvärvade detta. Elimineringen av det egna

kapitalet i dotterbolaget avser då inte allt eget kapital utan endast det som fanns vid förvärvstidpunkten, dvs. 22.000 i detta exempel. Eliminering av det egna kapitalet i dotterbolaget skall också göras med de ac-

kumulerade avskrivningarna på övervärdet, i detta exempel endast 800 vilket indikerar att moderbolaget haft aktierna i dotterbolaget endast under ett år.

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritetsintresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balansräkning
Aktier i DB	26.000				-26.000	
Övr. tillgångar	60.000	50.000				110.000
Goodwill					4.000 – 800	3.200
Summa tillgångar	86.000	50.000			-22.800	113.200
Eget kapital	42.000	23.000			-22.800	42.200
Minoritetsintresse						
Övriga skulder	44.000	27.000				71.000
Sa EK och skulder	86.000	50.000			-22.800	113.200

Helägt dotterbolag med obeskattade reserver

Vårt tredje fall avser ett helägt dotterbolag som innehåller obeskattade vinster (s.k. obeskattade reserver) vid förvärvstidpunkten. Däremot föreligger inget övervärde, dvs. M har köpt D till ett värde som motsvarar D:s egna kapital. M köper D för 19.200 kr. D hade vid förvärvet följande balansräkning:

Dotterbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	50.000	<i>Eget kapital</i>	12.000
		<i>Obeskattad reserv</i>	10.000
		<i>Skulder</i>	28.000
<i>Sa tillgångar</i>	50.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	50.000
 <i>Förvärvsanalys:</i>			
<i>Anskaffningspris</i>			19.200
<i>Eget kapital</i>			-12.000
<i>Förvärvat eget kapital 0,72 % av 10.000</i>			-7.200
<i>Övervärde</i>			0

Vid en bolagsskattesats på 28 % anses 72 % av den obeskattade reserven utgöra eget kapital. I en koncernbalansräkning förekommer inte kontot "obeskattade reserver", eftersom denna följer internationell standard. Därför skall detta konto delas upp på

eget kapital och latent skatteskuld. Detta har de båda bolagen följande balansräkningar: gäller såväl för dotterbolag som för moderbolag. När bokslut upprättas ett år senare

Moderbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Aktier i D</i>	19.200	<i>Eget kapital</i>	42.000
<i>Övriga tillgångar</i>	52.800	<i>Skulder</i>	30.000
<i>Sa tillgångar</i>	72.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	72.000

Dotterbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	52.000	<i>Eget kapital</i>	13.000
		<i>Obeskattad reserv</i>	11.000
		<i>Skulder</i>	28.000
<i>Sa tillgångar</i>	52.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	52.000

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritetsintresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balansräkning
Aktier i DB	19.200				-19.200	
Övr. tillgångar	52.800	52.000				104.800
Goodwill						
Sa tillgångar	72.000	52.000			-19.200	104.800
Eget kapital	42.000	13.000	7.920		-19.200	43.720
Minoritetsintresse						
Obeskattad reserv		11.000	-11.000			0
Uppskjuten skatteskuld			3.080			3.080
Övriga skulder	30.000	28.000				58.000
Sa eget kapital och skulder	72.000	52.000	0		-19.200	104.800

Förvärv av del av företag

Det fjärde fallet avser en situation där det köpande bolaget inte förvärvar alla aktier i det köpta bolaget. Förvärvsanalysen visar att bolaget köpt aktierna till ett värde som motsvarar andelen av det egna kapitalet i dot-

terbolaget. I detta exempel har vi valt att anta att M köper 80 % av aktierna i D för 10.880 kr.

Dotterbolagets balansräkning

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	20.000	<i>Eget kapital</i>	10.000
		<i>Obeskattad reserv</i>	5.000
		<i>Skulder</i>	5.000
<i>Sa tillgångar</i>	20.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	20.000

Förvärvsanalys:

<i>Anskaffningspris</i>	10.880
<i>Förvärvat eget kapital 10.000 x 0,8</i>	-8.000
<i>Förvärvat eget kapital i obeskattad reserv 5.000 x 0,8 x 0,72</i>	-2.880
<i>Övervärde</i>	0

Balansräkningar vid bokslutet 1 år senare

Kontoslag	Moderbo- lag	Dotterbo- lag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Aktier i DB	10.880				-10.880	
Övr. tillgångar	21.120	21.000				42.120
Goodwill						
Sa tillgångar	32.000	21.000			-10.880	42.120
Eget kapital	20.000	11.000	2.880	-2.776	-10.880	20.224
Minoritetsintresse				2.776		2.776
Obeskattad reserv		4.000	-4.000			0
Uppskjuten skatte- skuld			1.120			1.120
Övriga skulder	12.000	6.000				18.000
Sa eget kapital och skulder	32.000	21.000	0	0	-10.880	42.120

Förvärv av del av företag till överpris

Vårt femte fall avser en situation där det köpande bolaget inte förvärvar alla aktier i det köpta bolaget. Förvärvsanalysen visar också att bolaget köpt aktierna till ett värde

som överstiger andelen av det egna kapitalet i dotterbolaget. D har således köpts till övervärde. I detta exempel har vi valt att anta att M köper 70 % av aktierna i D för 20.640 kr.

Dotterbolagets balansräkning vid förvärvet.

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	40.000	<i>Eget kapital</i>	18.000
		<i>Obeskattad reserv</i>	10.000
		<i>Skulder</i>	12.000
<i>Sa tillgångar</i>	40.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	40.000

Förvärvsanalys:

<i>Anskaffningspris</i>	20.640
<i>Förvärvat eget kapital 18.000 x 0,7</i>	-12.600
<i>Förvärvat eget kapital i obeskattad reserv 10.000 x 0,7 x 0,72</i>	-5.040
<i>Övervärde</i>	3.000

Balansräkningar vid bokslutet ett år senare. Årlig avskrivning har beräknats till 3.000 kr/5år = 600 kr/år.

Kontoslag	Moderbo- lag	Dotterbo- lag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Aktier i DB	20.640				-20.640	0
Övr. tillgångar	40.000	42.000				82.000
Goodwill					3.000 -600	2.400
Summa tillgångar	60.640	42.000			-18.240	84.400
Eget kapital	28.000	21.000	8.640	-8.892	-18.240	30.508
Minoritetsintresse				+8.892		8.892
Obeskattad reserv		12.000	-12.000			0
Uppskjuten skatte- skuld			3.360			3.360
Övriga skulder	32.640	9.000				41.640
Sa eget kapital och skulder	60.640	42.000	0	0	-18.240	84.400

I de föregående exemplen har vi redovisat allt eget kapital under ett konto som vi kallat "eget kapital". Detta har endast gjorts för att förenkla problemet. I själva verket är det så att det egna kapitalet måste specificeras på åtminstone posterna aktiekapital, bundna reserver och fria reserver.

Tänk på följande vid upprättande av koncernbalansräkningen:

Eliminera först eventuella obeskattade reserver, även sådana som finns i moderbolaget. Eliminera därefter minoritetens andel i det egna kapitalet i dotterbolaget. Eliminera sedan majoritetens andel av det egna kapitalet i dotterbolaget. Summering av den nedre raden och kolumnen längst till höger skall ge samma värde. Om inte så är koncernsammanslagningen troligen felaktig.

Klyvningsmetoden

Detta är vårt sista fall och det avser en situation där ett koncernbolag i början av år 1 förvärvat ett samriskföretag där sammanlagningen med koncernen skall göras enligt klyvningsmetoden. Samriskföretaget är inte att betrakta som ett dotterbolag. Det är av detta skäl som klyvningsmetoden kommer

till användning. Förvärvsanalysen visar att bolaget köpt aktierna till ett värde som överstiger andelen av det egna kapitalet i dotterbolaget. Man köper 30 % av aktierna till ett värde av 3.000. Övervärdet är 600 enligt nedanstående beräkning.

Samriskföretagets balansräkning vid förvärvet:

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	20.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
		<i>Skulder</i>	12.000
 <i>Sa tillgångar</i>	 20.000	 <i>Eget kapital o skulder</i>	 20.000

Förvärvsanalys:

<i>Anskaffningspris</i>	3.000
<i>Förvärvat eget kapital 30 % av 8.000</i>	-2.400
<i>Övervärde</i>	600

Årlig avskrivning har beräknats till 600 kr/5 år = 120 kr/år.

Balansräkningar vid bokslutet år 3

Kontoslag	Koncernen före klyvning	Samriskföretaget	Klyvning - 70 %	Eliminering eget kapital	Koncernens balansräkning
Aktier i S	3.000			-3.000	0
Övr. tillgångar	40.000	18.000	-12.600		45.400
Goodwill				+360 -120	240
Sa tillgångar	43.000	18.000	-12.600	-2.760	45.640
Eget kapital	22.000	8.400	-5.880	-2.760	21.760
Obeskattad reserv					
Uppskjuten skatteskuld					
Övriga skulder	21.000	9.600	-6.720		23.880
Sa eget kapital och skulder	43.000	18.000	-12.600	2.760	45.640

Här skall observeras att man först gör klyvning i förhållande till aktieinnehav. Klyv-

ningen innebär att man konto för konto tar bort den del av samriskföretaget som man

inte äger. Detta görs med alla konton utom "Aktier i S". Dessa konton behandlas enligt förvärvsmetoden som är en värderingsmetod. Klyvningsmetoden är en sammanslagningsmetod som innebär att man i koncernens redovisning endast tar med det som man äger. Detta verkar ju också helt natur-

ligt till skillnad från den sammanslagningsmetod som används i ett koncernförhållande, nämligen full konsolidering där hela beloppet tas med i koncernens redovisning oberoende av om moderbolaget äger alla aktier i dotterbolaget eller ej.

Kapitalandelsmetoden

Om ett intressebolag inte är ett samriskföretag skall man använda kapitalandelsmetoden vid sammanslagningen av koncernen och intresseföretaget. I detta fall görs ingen klyvning på kontonivå. Delningen görs i

stället i det egna kapitalet. Den minoritetsandel som tillhör koncernen tar man upp som koncernens kapitalandel bland tillgångarna.

Övning 1 – Köp av alla aktier i D utan övervärde

Företaget M köper alla aktierna i företaget D för 8.000 kr. Företagens balansräkningar direkt efter förvärvet ser ut som följer:

Balansräkning företaget M

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	4.000		
<i>Aktier i D</i>	8.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
		<i>Skulder</i>	4.000
<i>Sa tillgångar</i>	12.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	12.000

Balansräkning företaget D

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Bilar</i>	18.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
<i>Inventarier</i>	2.000	<i>Skulder</i>	12.000
<i>Sa tillgångar</i>	20.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	20.000

Upprätta koncernredovisning direkt efter förvärvet.

Övning 2 – Köp av alla aktier i D till övervärde

Företaget M köper alla aktierna i företaget D för 10.000 kr. Företagens balansräkningar direkt efter förvärvet ser ut som följer:

Balansräkning företaget M

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	4.000		
<i>Aktier i D</i>	10.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
		<i>Skulder</i>	6.000
<i>Sa tillgångar</i>	14.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	14.000

Balansräkning företaget D

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Bilar</i>	18.000	<i>Eget kapital</i>	8.000
<i>Inventarier</i>	2.000	<i>Skulder</i>	12.000
<i>Sa tillgångar</i>	20.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	20.000

Upprätta koncernredovisning direkt efter förvärvet.

Övning 3 – Dotterbolag med obeskattade reserver

Företaget M köper alla aktierna i företaget D för 6.720 kr. Företagens balansräkningar direkt efter förvärvet ser ut som följer:

Balansräkning företaget M

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	8.000		
<i>Aktier i D</i>	6.720	<i>Eget kapital</i>	9.000
		<i>Skulder</i>	5.720
<i>Sa tillgångar</i>	14.720	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	14.720

Balansräkning företaget D

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	10.000	<i>Eget kapital</i>	6.000
		<i>Obeskattad reserv</i>	1.000
		<i>Skulder</i>	3.000
<i>Sa tillgångar</i>	10.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	10.000

Upprätta koncernredovisning direkt efter förvärvet.

Övning 4 – Köp av 80 % av aktierna i D

Företaget M köper 80 % av aktierna i företaget D för 8.000 kr. Företagens balansräkningar direkt efter förvärvet ser ut som följer:

Balansräkning företaget M

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	10.000	<i>Eget kapital</i>	14.000
<i>Aktier i D</i>	8.000	<i>Skulder</i>	4.000
<i>Sa tillgångar</i>	18.000	<i>Sa eget kapital o skulder</i>	18.000

Balansräkning företaget D

<i>Tillgångar</i>		<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Maskiner</i>	15.000	<i>Eget kapital</i>	10.000
		<i>Skulder</i>	5.000
<i>Sa tillgångar</i>	15.000	<i>Eget kapital o skulder</i>	15.000

Upprätta koncernredovisning direkt efter förvärvet.

Övning 5 – Kapitalandelsmetoden

I början av år 5 köper ABC-koncernen 40 % av aktierna i företaget XYZ för 7.000 kr. Vid köpet visar XYZ följande balansräkning i sammandrag:

<i>Tillgångar</i>	30.000
<i>Eget kapital</i>	15.000
<i>Skulder</i>	15.000

TVå år efter förvärvet visar XYZ följande balansräkning i sammandrag:

<i>Tillgångar</i>	40.000
<i>Eget kapital</i>	18.000
<i>Skulder</i>	22.000

Koncernens balansräkning två år efter förvärvet:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Aktier i XYZ</i>	7.000
<i>Övriga tillgångar</i>	40.000
<i>Summa tillgångar</i>	47.000
<i>Eget kapital</i>	22.000
<i>Skulder</i>	25.000
<i>Sa eget kapital och skulder</i>	47.000

Infoga intressebolaget i koncernens bokslut enligt kapitalandelsmetoden. Eventuellt övervärde skall skrivas av under 5 år.

Övning 6 – Klyvningsmetoden

I början av år 5 köper ABC-koncernen 40 % av aktierna i företaget XYZ för 7.000 kr. Vid köpet visar XYZ följande balansräkning i sammandrag:

<i>Tillgångar</i>	30.000
<i>Eget kapital</i>	15.000
<i>Skulder</i>	15.000

Två år efter förvärvet visar XYZ följande balansräkning i sammandrag:

<i>Tillgångar</i>	40.000
<i>Eget kapital</i>	18.000
<i>Skulder</i>	22.000

Koncernens balansräkning två år efter förvärvet:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Aktier i XYZ</i>	7.000
<i>Övriga tillgångar</i>	40.000
<i>Summa tillgångar</i>	47.000
<i>Eget kapital</i>	22.000
<i>Skulder</i>	25.000
<i>Sa eget kapital och skulder</i>	47.000

Infoga intressebolaget i koncernens bokslut enligt klyvningsmetoden. Eventuellt övervärde skall skrivas av under 5 år.

Övning 7 – Förvärvsmetoden

Företaget M förvärvar 60 % av aktierna i bolaget D i början av år 04 till priset 50.000 kr.

Dotterbolagets balansräkning vid förvärvet ser ut enligt nedan:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	120.000
<i>Summa tillgångar</i>	120.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	64.000
<i>Obeskattade reserver</i>	10.000
<i>Skulder</i>	46.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	120.000

Dotterbolagets balansräkning per 06.12.31 ser ut enligt nedan:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	160.000
<i>Summa tillgångar</i>	160.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	72.000
<i>Obeskattade reserver</i>	11.000
<i>Skulder</i>	77.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	160.000

Moderbolagets balansräkning per 06.12.31 har följande innehåll:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Aktier i DB</i>	50.000
<i>Övriga tillgångar</i>	75.000
<i>Summa tillgångar</i>	125.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	58.000
<i>Obeskattad reserv</i>	7.000
<i>Övriga skulder</i>	60.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	125.000

Upprätta koncernbalansräkning per år 06.12.31. Goodwill har avskrivits med 20 % per år och samma avskrivningsprocent skall även användas för detta år.

Övning 8 – Förvärvsmetoden

Företaget M förvärvar 70 % av aktierna i bolaget D i början av år 04 till priset 60.000 kr.

Dotterbolagets balansräkning vid förvärvet ser ut enligt nedan:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	100.000
<i>Summa tillgångar</i>	100.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	60.000
<i>Obeskattade reserver</i>	10.000
<i>Skulder</i>	30.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	100.000

Dotterbolagets balansräkning per 06.12.31 ser ut enligt nedan:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Diverse tillgångar</i>	100.000
<i>Summa tillgångar</i>	100.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	70.000
<i>Obeskattade reserver</i>	12.000
<i>Skulder</i>	18.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	100.000

Moderbolagets balansräkning per 06.12.31 har följande innehåll:

<i>Tillgångar</i>	
<i>Aktier i DB</i>	60.000
<i>Övriga tillgångar</i>	90.000
<i>Summa tillgångar</i>	150.000
<i>Eget kapital och skulder</i>	
<i>Eget kapital</i>	40.000
<i>Obeskattad reserv</i>	10.000
<i>Övriga skulder</i>	100.000
<i>Summa eget kapital och skulder</i>	150.000

Upprätta koncernbalansräkning per år 06.12.31. Goodwill har avskrivits med 20 % per år och samma avskrivningsprocent skall även användas för detta år.

Lösning övning 1 - Köp av alla aktier i D utan övervärde

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris	8.000
Förvärvat eget kapital	-8.000
Övervärde	0

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- Intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Maskiner	4.000					4.000
Aktier i D	8.000				-8.000	0
Bilar		18.000				18.000
Inventarier		2.000				2.000
Sa tillgångar	12.000	20.000			-8.000	24.000
Eget kapital	8.000	8.000			-8.000	8.000
Skulder	4.000	12.000				16.000
Sa eget kapital och skulder	12.000	20.000			-8.000	24.000

Lösning övning 2 - Köp av alla aktierna i D till övervärde

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris	10.000
Förvärvat eget kapital	-8.000
Övervärde	2.000

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Maskiner	4.000					4.000
Aktier i D	10.000				-10.000	0
Bilar		18.000				18.000
Inventarier		2.000				2.000
Goodwill					2.000	2.000
Sa tillgångar	14.000	20.000			-8.000	26.000
Eget kapital	8.000	8.000			-8.000	8.000
Skulder	6.000	12.000				18.000
Sa eget kapital och skulder	14.000	20.000			-8.000	26.000

Lösning övning 3 - Dotterbolag med obeskattade reserver

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris	6.720
Förvärvat eget kapital 6.000 x 100 %	-6.000
Förvärvat eget kapital i obeskattad reserv 1.000 x 100 % x 72 %	-720
Övervärde	0

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets-Intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans-räkning
Maskiner	8.000	10.000				18.000
Aktier i D	6.720				-6.720	0
Sa tillgångar	14.720	10.000			-6.720	18.000
Eget kapital	9.000	6.000	+720		-6.720	9.000
Obeskattade reserver		1.000	-1.000			0
Latent skatteskuld			+280			280
Skulder	5.720	3.000				8.720
Sa eget kapital skulder	14.720	10.000	0		-6.720	18.000

Lösning övning 4 - Köp av 80 % av aktierna i D

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris	8.000
Förvärvat eget kapital 10.000 x 80 %	-8.000
Övervärde	0

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets-Intresse	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans-räkning
Maskiner	10.000	15.000				25.000
Aktier i D	8.000				-8.000	0
Sa tillgångar	18.000	15.000			-8.000	25.000
Eget kapital	14.000	10.000		-2.000	-8.000	14.000
Minoritetsintr.				2.000		2.000
Skulder	4.000	5.000				9.000
Sa EK o. skulder	18.000	15.000		0	-8.000	25.000

Lösning övning 5 - Kapitalandelsmetoden

Balansräkningar vid bokslutet år 6

Kontoslag	Koncernen före	XYZ	Justering	Koncernen efter
Aktier i XYZ	7.000		-7.000	0
Kapitalandel XYZ			+7.000 +800	7.800
Övr. tillgångar	40.000	40.000		40.000
Sa tillgångar	47.000	40.000	+800	47.800
Eget kapital	22.000	18.000	+800	22.800
Skulder	25.000	22.000		25.000
Sa ek / skulder	47.000	40.000	+800	47.800

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris 7.000

Förvärvat eget kapital

i XYZ $0,4 \times 15.000$ -6.000

Övervärde 1000

Avskrivning 20 % per år av 1.000 = 200

Akkumulerade avskrivningar efter 2 år är $200 + 200 = 400$

Kapitalandelen = 40 % av eget kapital i XYZ år 6 + övervärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar, dvs $(18.000 * 0,4) + 1.000 - 200 - 200 = 7.800$

Lösning övning 6 - Klyningsmetoden

Balansräkningar vid bokslutet år 6

Kontoslag	Koncernen före	XYZ	Klyvning 60 %	Eliminering eget kapital	Koncernen efter
Aktier i XYZ	7.000			-7.000	0
Övr. tillgångar	40.000	40.000	-24.000		56.000
Goodwill				+1000 - 400	600
Sa tillgångar	47.000	40.000	-24.000	-6.400	56.600
Eget kapital	22.000	18.000	-10.800	-6.400	22.800
Skulder	25.000	22.000	-13.200		33.800
Sa eget kapital och skulder	47.000	40.000	-24.000	-6.400	56.600

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris	7.000
Förvärvat eget kapital i XYZ $0,4 \times 15.000$	-6.000
Övervärde	1.000

Avskrivning 20 % per år av 1.000 = 200

Akkumulerade avskrivningar efter 2 år är $200 + 200 = 400$

Lösning övning 7 - Förvärvsmetoden

Balansräkningar vid bokslutet år 06.12.31.

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- intresse 40 %	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Aktier i DB	50.000				-50.000	0
Övr. tillgångar	75.000	160.000				235.000
Goodwill					+4.368 -1.456	2.912
Sa tillgångar	125.000	160.000			-47.088	237.912
Eget kapital	58.000	72.000	5.040 7.920	-31.968	-47.088	63.904
Minoritetsintresse				31.968		31.968
Obeskattad reserv	7.000	11.000	-18.000			
Latent skatteskuld			5.040			5.040
Övriga skulder	60.000	77.000				137.000
Sa eget kapital och skulder	125.000	160.000	0	0	-47.088	237.912

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris 50.000

Förvärvat eget kapital:

Eget kapital 60 % av 64.000 -38.400

Obeskattad reserv 60 % av 72 % av 10.000 -4.320

Goodwill 7.280

Lösning övning 8 - Förvärvsmetoden

Balansräkningar vid bokslutet år 06.12.31.

Kontoslag	Moderbolag	Dotterbolag	Eliminering obeskattade reserver	Eliminering minoritets- intresse 30 %	Eliminering eget kapital i DB	Koncernens balans- räkning
Aktier i DB	60.000				-60.000	0
Övr. tillgångar	90.000	100.000				190.000
Goodwill					7.776	5.184
					-2.592	
Sa tillgångar	150.000	100.000			-54.816	195.184
Eget kapital	40.000	70.000	7.200	-23.592	-54.816	47.432
			8.640			
Minoritetsintresse				23.592		23.592
Obeskattad reserv	10.000	12.000	-22.000			
Latent skatteskuld			6.160			6.160
Övriga skulder	100.000	18.000				118.000
Sa eget kapital och skulder	150.000	100.000	0	0	-54.816	195.184

Förvärvsanalys:

Anskaffningspris 60.000

Förvärvat eget kapital:

Eget kapital 70 % av 60.000 -42.000

Obeskattad reserv 70 % av 72 % av 10.000 -5.040

Goodwill 12.960